

Merkel is de spil in de Oekraïne-crisis

Achtergrond - 9 februari 2015 - Auteur: Wouter Meijer

Bondskanselier Merkel maakt lange dagen en lange reizen om te voorkomen dat het conflict in Oekraïne verder uit de hand loopt. Via Moskou, München, Washington, Minsk en Brussel voert de weg. Ze doet wat ze kan, maar succes is niet gegarandeerd.

Merkel zag er moe uit, zaterdagmiddag in München. En toen was de reis nog niet voorbij: ze vloog vrijdag naar Moskou, zaterdag naar München. Zondag belde ze vanuit Berlijn met de andere hoofdrolspelers, voor ze op het vliegtuig stapte naar Washington. Daar praat ze vandaag met president Obama, en woensdag is er een top in Minsk met de Franse, Russische en de Oekraïense presidenten. Donderdag volgt dan alweer een Eurotop in Brussel.

Het moet een uitputtingsslag zijn, maar er hangt veel vanaf. Misschien wel de vrede in Europa. Dat zijn grote woorden, maar dit is dan ook geen crisis zoals andere. Zelfs in het heetst van de strijd om Griekenland en de euro hebben Merkel en haar minister van Buitenlandse Zaken Steinmeier niet zulke radicale dingen gezegd en gedaan.

Scherven oprapen

Frank-Walter Steinmeier waarschuwde dat er nu geen fouten mogen worden gemaakt. “Als we nu de verkeerde weg kiezen, dan kan het gebeuren dat we niet alleen jaren, maar decennia nodig hebben om de scherven van deze verkeerde politiek weer op te rapen.” Een fout die decennia nawerkt, dat is misschien wel net zo lang als de Koude Oorlog heeft geduurd.

En ook Angela Merkel deed iets dat tegen haar gewoontes inging: ze vloog vrijdag naar Moskou, samen met de Franse president François Hollande. Normaliter zou ze van te voren willen weten dat een direct gesprek met Vladimir Poetin ook iets op zou leveren, maar nu nam ze het risico. Zo urgent is het gevaar kennelijk, dat ze liever een ronde te veel onderhandelt dan te weinig.

Diplomatieke oplossing

Merkel was daar in München ongewoon duidelijk over: “Weet u, ik ben er vast van overtuigd dat dit conflict niet met militaire middelen kan worden opgelost. Daarom hebben we besloten ons te concentreren op de diplomatieke oplossingen en tegelijk sancties af te kondigen.” ([Meer over Merkels optreden in Die Welt](#))

Gisteren belde Merkel nog een keer met de presidenten Poetin, Porosjenko en Hollande, om af te spreken dat er woensdag een nieuwe top in Minsk komt. De afspraken van de eerste Oekraïne-top in Minsk, op 5 september 2014, zijn intussen aan flarden geschoten. Er is geen wapenstilstand meer, en ook van de bufferzone tussen het gebied van de rebellen en de rest van Oekraïne is niets terecht gekomen.

VS: Wantrouwen

Na het telefoongesprek stapte Merkel in het vliegtuig naar Washington. Het tweedaags bezoek aan de VS en Canada stond al langer op de agenda, Merkel praat daar met president Obama en anderen ook over andere wereldproblemen. Maar Oekraïne is nu het meest urgente onderwerp, en de Amerikanen bekijken Merkel met het nodige wantrouwen, [beschrijft het Handelsblatt](#).

Politici in Washington vrezen dat Merkel al afspraken met Poetin heeft gemaakt, bijvoorbeeld over een grens tussen de separatisten en het regeringsleger. Ze zou daarmee de VS en andere bondgenoten passeren. En hardliners in Washington willen wapens leveren aan Oekraïne. Ze zetten Obama daartoe onder druk.

Merkel is strikt tegen het leveren van wapens. In München zei ze daarover: "Ik kan me geen situatie voorstellen waarin een betere bewapening van het Oekraïense leger ervoor zorgt dat president Poetin zo onder de indruk is, dat hij denkt dat hij militair zal verliezen." (Zie ook [Spiegel Online](#) voor de meest opvallende uitspraken op de veiligheidsconferentie in München.)

Wapens geen taboe

In Duitsland is niet iedereen het met haar eens. Zelfs niet bij de van oorsprong pacifistische Groenen. Hun Oost-Europa-woordvoerder Marielouise Beck [zegt in de Süddeutsche Zeitung](#) dat Duitsland niet neutraal kan blijven. "Er zijn aanvallers en verdedigers. Dat mogen we niet langer ontkennen." Beck is er daarom nog niet zeker van dat het leveren van wapens taboe moet blijven.

Merkel is overigens ook niet onpartijdig, liet haar woordvoerder vrijdag weten: "We zijn geen neutrale bemiddelaar, maar eisen vrede en zelfbeschikking voor volkeren."

Maar lastiger is dat er andere EU-landen zijn die echt aandringen op steun aan het Oekraïense leger. Zoals Polen en de Baltische landen. Die geloven volgens de krant [Der Tagesspiegel](#) niet dat Oekraïne door westerse wapens in staat zou zijn te winnen van Rusland. "Een betere defensie zou alleen de kosten voor Rusland verhogen, en daarmee het afschrikkingseffect. Dat is belangrijk voor Polen en de

Balten, die bang zijn dat de oorlog oprukt naar hun grenzen, en twijfelen of de NAVO-garantie dan nog overeind blijft.”

EU op één lijn

En dat wordt, na de top in Minsk op woensdag, de volgende klus voor Merkel: de EU op één lijn te houden. Wel of geen wapens leveren, wel of geen nieuwe sancties tegen Moskou. Ze kan dat in Minsk gebruiken als drukmiddel, maar ze zal het nooit in de ogen van alle EU-partners goed doen. Maar zolang het in de EU aan een duidelijke coördinatie van het buitenlandbeleid ontbreekt, zit er niets anders op dan dat Merkel deze rol op zich neemt.

De Oekraïne-crisis is het eerste conflict waarin Duitsland niet een van de partijen is, maar waarin Duitsland optreedt als de spil van de onderhandelingen. Een nieuwe rol voor het land en voor Merkel, concludeert de Tagesspiegel, en het is geen rol om trots op te zijn maar een last op haar schouders: “De speelruimte is klein, het risico groot, het uitzicht op succes onzeker.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/10213/merkel-is-de-spil-in-de-oekraïne-crisis>